

DATE DOWNLOADED: Thu Oct 27 07:03:05 2022

SOURCE: Content Downloaded from [HeinOnline](#)

Citations:

Bluebook 21st ed.

Vladimir Colovic, The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia, 2005 Strani PRAVNI ZIVOT 40 (2005).

ALWD 7th ed.

Vladimir Colovic, The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia, 2005 Strani Pravni Zivot 40 (2005).

APA 7th ed.

Colovic, V. (2005). The state union of serbia and montenegro the state successor of the sfr yugoslavia. Strani Pravni Zivot (Foreign Legal Life), 2005(1-2), 40-55.

Chicago 17th ed.

Vladimir Colovic, "The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia," Strani Pravni Zivot (Foreign Legal Life) 2005, no. 1-2 (January-August 2005): 40-55

McGill Guide 9th ed.

Vladimir Colovic, "The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia" [2005] 2005:1-2 Strani Pravni Zivot 40.

AGLC 4th ed.

Vladimir Colovic, 'The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia' [2005] 2005(1-2) Strani Pravni Zivot (Foreign Legal Life) 40

MLA 9th ed.

Colovic, Vladimir. "The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia." Strani Pravni Zivot (Foreign Legal Life), vol. 2005, no. 1-2, January-August 2005, pp. 40-55. HeinOnline.

OSCOLA 4th ed.

Vladimir Colovic, 'The State Union of Serbia and Montenegro - The State Successor of the SFR Yugoslavia' (2005) 2005 Strani Pravni Zivot 40

-- Your use of this HeinOnline PDF indicates your acceptance of HeinOnline's Terms and Conditions of the license agreement available at

<https://heinonline.org/HOL/License>

-- The search text of this PDF is generated from uncorrected OCR text.

-- To obtain permission to use this article beyond the scope of your license, please use:

[Copyright Information](#)

SRBIJA I CRNA GORA – DRŽAVA SUKCESOR SFR JUGOSLAVIJE

Državna zajednica Srbija i Crna Gora ima status države sukcesora u odnosu na bivšu SFRJ, kao i sve ostale bivše republike pomenute države. To proizlazi, ne samo iz činjenice potpisivanja Sporazuma o pitanjima sukcesije od strane svih bivših republika SFRJ, već i iz većine opštih pravila Međunarodnog prava o osnovnim pojmovima u ovoj oblasti. Ali, u prvih deset godina nakon stvaranja SR Jugoslavije (na čijoj je teritoriji stvorena i Državna zajednica Srbija i Crna Gora) bilo je prihvaćeno stanovište da SR Jugoslavija predstavlja državu prethodnicu u odnosu na SFRJ. To znači da je SR Jugoslavija imala kontinuitet sa SFRJ, preuzimajući sva prava i obaveze. No, izveštaji međunarodnih komisija, kao i praksa, zastupali su drugo mišljenje, a to je da je SR Jugoslavija, kao i sve ostale bivše republike SFRJ, država sukcesor. Međunarodna praksa je bogata sa primerima iz ove oblasti, ali nisu, do sada, doneta pravila, koja bi se u svakom slučaju primenjivala u oblasti promene suvereniteta. U definisanju tih pravila, treba početi od pojmova Međunarodnog prava i prakse, a nikako od političkih stavova.

I. DRŽAVNA ZAJEDNICA SRBIJA I CRNA GORA – SUKCESOR ILI PRETHODNICA

Ako postavimo pitanje da li je Državna zajednica Srbija i Crna Gora država sukcesor u odnosu na SFR Jugoslaviju, moramo prethodno odgovoriti na pitanje da li je Savezna Republika Jugoslavija bila država sukcesor u odnosu na prethodnu državu SFRJ. SR Jugoslavija je konstituisana 1992., dok je Državna zajednica Srbija i Crna Gora formirana 2002. godine na teritoriji SR Jugoslavije. Nepobitna činjenica je da je Državna zajednica Srbija i Crna Gora naslednica SR Jugoslavije. Pitanje da li Državna zajednica Srbija i Crna Gora (SR Jugoslavija) predstavlja državu sukcesora ili ne u odnosu na SFRJ aktuelno je skoro petnaest godina. Međutim, sve bivše republike SFRJ su u Beču potpisale Sporazum o pitanjima sukcesije 29. juna 2001. godine¹, u kome je definisano da sve novostvorene države na tlu bivše SFRJ,

---

* Docent Pravnog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

¹ Zakon o potvrđivanju Sporazuma o pitanjima sukcesije (Sl. list SCG – Međunarodni ugovori br. 6/2002).

predstavljaju države sukcesore, uključujući i SR Jugoslaviju.² Sporazum o pitanjima sukcesije, inače, sadrži sedam aneksa i tri dodatka. Sporazum reguliše raspodelu nepokretne i pokretne federalne imovine, status imovine van teritorija države sukcesora bivše SFRJ, finansije, arhivu i dr. Mi nećemo posvećivati pažnju sadržini Sporazuma o pitanjima sukcesije, već ćemo se osvrnuti na činjenicu da je SR Jugoslavija, odnosno Državna zajednica Srbija i Crna Gora, takođe, država sukcesor u odnosu na bivšu SFRJ, kao i ostale republike, koje su egzistirale u vreme bivše države. No, moramo reći, da su, u ovom pogledu, postojale dve faze u životu SR Jugoslavije, tj. Srbije i Crne Gore. Naime, nakon raspada SFRJ i stvaranja SR Jugoslavije, zastupala se teza da je SR Jugoslavije država prethodnica u odnosu na SFRJ i da postoji kontinuitet sa tom državom. Zastupanje takvog stava obeležilo je prvu fazu, koja je trajala od 1992. do 2000. godine. Kasnije se taj stav izmenio, tako da se smatra da je SR Jugoslavija, odnosno Državna zajednica Srbija i Crna Gora, država sukcesor u odnosu na SFRJ, kao i sve ostale bivše republike. Takav stav je i potvrđen potpisivanjem pomenutog Sporazuma o pitanjima sukcesije.

Da bi mogli da odgovorimo na pitanje da li između Državne zajednice Srbija i Crna Gora i bivše SFRJ postoji diskontinuitet ili kontinuitet, moramo definisati nekoliko pojmova u ovoj oblasti. Ti pojmovi su, pre svega, kontinuitet i sukcesija, od čijeg određivanja treba poći kako bi se odredio status države, odnosno država, koje su nastale na teritoriji prethodne države. Bez obzira što je potpisan Sporazum o pitanjima sukcesije, u slučaju sukcesije SFRJ treba, pre svega, odgovoriti na dva pitanja. Prvo, da li su novostvorene države Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Makedonija države sukcesori, a SR Jugoslavija, odnosno Državna zajednica Srbija i Crna Gora, država prethodnica u odnosu na SFRJ, odnosno da li su sve navedene države - države sukcesori u odnosu na SFRJ? Drugo, kakva je sudbina primene međunarodnih ugovora od strane novih država na teritoriji SFRJ?

Kada govorimo o SFRJ i njenom raspadu, moramo uzeti u obzir i mišljenje Badenterove komisije u vezi statusa SR Jugoslavije, kao i ostalih bivših republika SFRJ. Činjenica je da po izveštaju navedene komisije SR Jugoslavija ima, takođe, status države sukcesora u odnosu na SFRJ. Takvo mišljenje je potvrđeno, sada, u praksi, imajući u vidu status SR Jugoslavije, tj. Državne zajednice Srbija i Crna Gora. Mi se nećemo baviti političkim stavovima u ovoj oblasti kada je u pitanju naša zemlja, već ćemo pokušati da odredimo njen položaj, imajući u vidu ne samo teoriju u ovoj oblasti, već i praksu, vezanu za sukcesiju pojedinih država. Pomenuta praksa je vezana za dvadeseti vek, koji, inače, možemo nazvati vekom teritorijalnih i političkih promena, koje su posledica različitih događaja, a ne samo ratova. Iako je primarni razlog ove analize, utvrđivanje položaja Državne zajednice Srbija i Crna Gora, sigurno je da bi trebalo odrediti određena pravila, koja bi se primenjivala u slučajevima sukcesije država,

---

² Stanivuković M., Živković M., Međunarodno privatno pravo, opšti deo, Beograd 2004., str. 85.

kako bi se obezbedilo jednako postupanje u jednakim ili sličnim slučajevima. Mora se reći, da su određena pravila u ovoj oblasti kodifikovana kroz međunarodne ugovore, ali ti ugovori nisu imali većeg uticaja, što je rezultiralo ovakvim stavom, u pogledu SFRJ i njenih naslednica, bivših republika.

II. PROMENA SUVERENITETA – KONTINUITET I SUKCESIJA

1. Nastanak novih država u uslovima promene suvereniteta

Kada govorimo o sukcesiji, govorimo o promeni suvereniteta na teritoriji jedne države. Do promene suvereniteta može doći na različite načine. No, treba izdvojiti nekoliko osnovnih, kako bi, kasnije, mogli da definišemo pojmove kontinuiteta i sukcesije. Bez toga, ne možemo odgovoriti na pitanje da li će jedna država biti država sukcesor ili država prethodnica. U uslovima promene suvereniteta, pravilo je da nove države nastaju i uobličavaju se na području prethodne državne tvorevine i, u njenim granicama, posebno kada su međunarodno priznate i ugovorene, koje postoje. Samo sticanje teritorije nije prenos suvereniteta, ali je ono uvek originerno. U uslovima promene suvereniteta, nove države mogu nastati na jedan od sledeća četiri načina:

1) Kada su oba državna subjekta, između kojih se zbiva prelaz vlasti, već od ranije postojala i koja, dalje, postoje. Postoji otvorena ili prikrivena cesija, bez rata ili kao posledica rata. Ovde dolazi do međusobnog preuzimanja prava i obaveza. Npr., to je bio slučaj sa UAR (Egipat i Sirija);

2) Sledeći slučaj je kada država prethodnica ne propada, ali se na njenom području stvorio novi subjekt ili novi subjekti međunarodnog prava. To su slučajevi otcepljenja Pakistana od Indije 1947. godine, kada je došlo do stvaranja novog međunarodnog subjekta Pakistana, dok je Indija i dalje egzistirala. Što se tiče SFRJ, ako SR Jugoslaviju shvatimo kao državu prethodnicu, onda ona ne propada. U suprotnom, država prethodnica ne postoji;

3) Treći način promene suvereniteta je suprotan od prethodnog. Naime, država prethodnica propada, a njeno područje stiče jedna država ili više njih, koje su od ranije postojale. Npr. deoba, mirna inkorporacija i sl. To bi bio slučaj sa Istočnom Nemačkom, koja je propala, odnosno čija je teritorija inkorporisana; i

4) Četvrti način promene suvereniteta bi najviše interesovao nas, odnosno SR Jugoslaviju, tj. Državnu zajednicu Srbija i Crna Gora. Naime, ovaj način promene suvereniteta podrazumeva da dotadašnja država nestaje, a njeno područje stiče novi subjekt međunarodnog prava ili više njih. Npr. raspad jedinstvene ili savezne države i osnivanje savezne države. Činjenica je da se u našem slučaju (SFRJ) nije radilo o samostalnim subjektima sa stanovišta međunarodnog prava, a tu mislimo na republike, koje su bile sastavni deo SFRJ. Ako

bi prihvatili mišljenje da su na teritoriji SFRJ sve nastale države – države sukcesori, tada bi se ovaj način promene suvereniteta odnosio na naš slučaj.³

Promena suvereniteta izaziva niz posledica. Te posledice su vezane i za teritoriju državnog subjekta ili više njih, kao i za njihova prava i obaveze. Na prvom mestu, pomenućemo državne granice prema trećim državama, odnosno prema onim, koje nisu bile obučene sukcesijom. Ako su one bile sporne, one ostaju to i dalje, što znači da će novostvorena država morati rešavati taj problem. Činjenica je da načelo samoopredeljenja određuje da svaki narod bude u svojoj nacionalnoj državi. No, to je usko tumačenje ovog načela, koje može dovesti i do zloupotreba. Praktično, apsolutno ostvarenje ovog načela je i nemoguće u svakom slučaju. No, to je drugo pitanje. Kod samog određivanja granica, moguće je primeniti razna načela, a koja će se primeniti, stvar je, kao što smo rekli, dogovora, tj. međunarodnog ugovora novostvorene države i treće države. Kriterijumi za to mogu biti razni, kao prirodne granice u geografskom smislu, etničke granice, načelo pravičnosti, i dr. Kao krajnji rezultat, bilo sporazuma u neposrednim pregovorima, bilo na osnovu sudske odluke, pojavljuje se sklapanje ugovora, kojim se međusobne granice prihvataju i recipročno garantuju kao stalne i nepovredive.

Druga posledica promene suvereniteta je primena međunarodnih ugovora, koje je zaključila država prethodnica. Pravilo je da se, kod sukcesije, međunarodni ugovori automatski prenose sa države prethodnice na državu sukcesora, u oblasti službenosti i graničnog režima, ukoliko ne postoji spor. U vezi sa teritorijalnom suverenosti, u uslovima sukcesije, treba reći da ona zavisi od teritorijalnih promena. Ključno je pitanje, šta se sve uključuje u sukcesiju od strane države naslednice, što se tiče obaveza i prava kod teritorijalnih pitanja.⁴ Kad država naslednica "ulazi" u teritoriju države prethodnice, to ne znači ništa drugo do da ona "preuzima" suverenitet na toj teritoriji.⁵

2. Odnos države prethodnice i države sukcesora

U vezi sa navedenim posledicama, veoma je važno odrediti, kakav će biti odnos države prethodnice i države sukcesora, bez obzira da li država prethodnica i dalje egzistira ili ne. Taj odnos je vezan za vreme, u kome je država sukcesor bila deo države prethodnice. Odnos države prethodnice i države sukcesora je veoma složen i tiče se niza posledica, koje su vezane, ne samo za pitanja same države, već i za privatnopravna pitanja građana i preduzeća u toj državi, odnosno fizičkih i pravnih lica, koji imaju (ili nemaju) državljanstvo, tj. državnu pripadnost te države. Država sukcesor, koja stiče teritoriju, tačnije rečeno, koja

³ Andrassy J., *Međunarodno pravo*, Zagreb 1990., str. 218.

⁴ Lauterpacht H., *International Law*, Cambridge 1975., str. 115.

⁵ Orfield, R., *Cases and materials in International Law*, London 1956., str. 220.

nastaje na teritoriji države prethodnice, stupa u pravne odnose države, kojoj je ta teritorija ranije pripadala. Odnosi sukcesora i prethodnice mogu biti različiti, ali pogledajmo neke oblike tog odnosa:

1) Najpre, nova država – država sukcesor nije vezana obavezama ili ugovornim odnosima stare države, što znači da ne možemo ni govoriti o nekom odnosu države prethodnice i države sukcesora. Inače, retko se može dogoditi da ove države ne vezuju određene posledice, koje će zajednički morati da rešavaju.;

2) Ono što je prihvatljivije, sa stanovišta prakse, to je da bi nova država imala pravo da odluči, koje će ugovore zadržati i koje obaveze prihvatiti. Država sukcesor bi morala, u takvom slučaju, da izjavu, da li se smatra obaveznom po svakom međunarodnom ugovoru, koji je zaključila država prethodnica, u vreme, kada je država sukcesor bila njen deo;

3) Sledeći oblik odnosa države prethodnice i sukcesora, vezuje se za generalnu sukcesiju starog teritorijalnog suverena od strane novog, ali bi naslednici – sukcesoru trebalo priznati pravo da može da otkáže ugovore ili da se odrekne obaveza, za koje smatra da ne odgovaraju njenim interesima. Praktično, ovo je, samo, modifikovan oblik prethodnog. Jedina razlika je u tome, što se, kod ovog oblika, radi o preuzimanju svih ugovornih obaveza države prethodnice, s tim što se ostavlja mogućnost da se, kasnije, odluči o daljoj egzistenciji istih; i

4) Četvrti oblik odnosa države prethodnice i države sukcesora je modifikacija prethodnog oblika, tj. davanje roka, nakon kojeg će uslediti naknadni sporazum partnera, koji će ugovori i koje obaveze, ostati na snazi, a koje ne.

Praktično, ako pogledamo sve oblike odnosa države prethodnice i države sukcesora, možemo zaključiti da se, u stvari, radi o dva oblika. Prvi oblik se vezuje za neprihvatanje bilo kojeg ugovora ili bilo koje obaveze države prethodnice od strane države sukcesora. Što se tiče drugog oblika, radi se o prihvatanju ili neprihvatanju pojedinih ugovora ili obaveza, s tim što se može ostaviti rok za izjašnjenje o navedenom. Generalna supstitucija je prisutna u oblasti sukcesije država. Međutim, moramo reći da generalna supstitucija nije samo stvar o kome odlučuju država sukcesor i država prethodnica. U svakom slučaju, kada oblast jednog datog pravnog poretka postaje potpuno ili delimično oblast kontrole drugog pravnog poretka, izvesna prava i obaveze jedne od država prelaze, u određenim slučajevima, po opštem međunarodnom pravu na drugu državu. Ako bi prihvatili suprotno stanovište, moglo bi doći od određenih štetnih posledica po treće države.⁶

3. Nekoliko slučajeva sukcesija država

Mnogi značajni istorijski događaji predstavljali su, u stvari, različite oblike sukcesija država, koji su zavisili, pre svega, od vrste teritorijalnih promena. No, iako je međunarodna praksa bogata u primerima, sa druge strane, nije se

⁶ Dorđević S., *Kontinuitet država*, Beograd 1967., str. 29.

došlo do definisanja određenih pravila, koja bi bliže odredila pojam i problem sukcesije. Mi ćemo pomenuti samo neke od primera, zadržavajući se na onim, koji su zanimljiviji sa stanovišta slučaja SFRJ. Ako hronološki krenemo, imamo sledeće slučajeve:

1) Tzv. "razlaz" Norveške i Švedske 1905. godine;

2) Raspad Austrougarske monarhije 1918. godine, nakon Prvog svetskog rata;

3) Secesija Irske od Velike Britanije 1921. godine. Na izborima 1918. godine, irski poslanici su odbili da odu u Vestminster i sastali su se u Dablinu i proglasili nezavisnost Irske, koja je, do tada, bila britanska provincija, bez ikakvog autonomnog statusa. Posle toga je nastao građanski rat, koji je trajao dve godine, a zatim je proglašeno primirje i zaključen ugovor, kojim je priznato uspostavljanje Irske, kao i svojstvo dominiona. Ali, zbog verske podeljenosti, Ulster i Severna Irsko su ostale u sastavu Velike Britanije. Sama Irsko je dobila pravo predstavljanja, primljena je u Društvo naroda, počela je da zaključuje međunarodne ugovore, ali uz određene ingerencije, predviđene Ustavom Irske, britanske krune, budući da je britanski kralj ostao šef države. Ovdje vidimo da je uspostavljen federalni status sa elementima konfederacije i personalne unije. Irsko je 1949. godine, na osnovu posebnog akta (Republic of Ireland Act), koji je prihvatio irski parlament, proglašena nezavisnom državom i tada je ona istupila iz Komonvelta;

4) Raskid Dansko - Islandskog saveza 1944. godine;

5) Odvajanje Pakistana od Indije 1947. godine. Avgusta 1947. godine, Indija se razdvojila na dve države, Indiju i Pakistan. Pakistan je 1947. godine, po sticanju nezavisnosti, tražio 15. avgusta iste godine prijem u UN, a Indija je to i podržala. A 30. septembra iste godine, Generalna skupština UN je usvojila Rezoluciju o prijemu Pakistana u UN. Postojala su i dva gledišta. Prvo, da je Pakistan nova država i da mora tražiti prijem u UN, dok bi Indija i dalje ostala član, kao naslednik prethodne države. Drugo, da Pakistan ima isti položaj, kao i Indija, pa se i Indija može smatrati novom državom. Međutim, Indija je i dalje ostala subjekt međunarodnog prava i, s obzirom na njene ustavne promene i tadašnji položaj u odnosu na Britaniju, njen međunarodnopravni subjektivitet je uvećan, zato što je smanjena teritorija Indije nastala otcpljenjem i podelom, a ne kao raspad i komadanje jedne državne teritorije, usled kojih može da nestane i međunarodna ličnost države, koja je bila podložna takvim promenama. Treba reći, da su postojala mišljenja da Pakistanu treba priznati svojstvo osnivača UN, jer je Pakistan već bio u okviru UN, kao deo Indije⁷;

6) Istupanje Sirije iz UAR 1961. godine. Vlada UAR, stvorena od Egipta i Sirije, izjavila je da Unija čini ubuduće jednu državu članicu UN, vezanu odredbama Povelje UN i da svi međunarodni ugovori i sporazumi, zaključeni od strane Egipta i Sirije sa drugim državama ostaju na snazi u regionalnim okvirima određenim u vreme zaključenja i saglasno načelima međunarodnog prava. UAR je automatski nasledila svojstvo članice UN na osnovu ranijeg članstva Egipta i Si-

⁷ Đorđević S., Rad UN na kodifikaciji pravila o sukcesiji, Anali PF br. 1-3/1972.

rije. Ovde imamo potpuno dejstvo ustanove sukcesije država. Sirija je septembra 1961. godine istupila iz zajednice sa Egiptom. Time je sirijski međunarodnopravni kontinuitet uvećan. Država članica, koja je istupila iz Unije, po međunarodnom pravu i dalje je vezana samo ugovorima i obavezama, koji su zaključeni u vezi sa njenom teritorijom. Sirija je samo obnovila svoje članstvo u UN;

7) Istupanje Singapura iz Malezijske federacije 1965. godine;

8) Izdvajanje istočnog Pakistana od Pakistana i osnivanje Bangladeša 1971. godine;

9) Ujedinjenje Nemačke 1990. godine. Ujedinjenje SR Nemačke sa DR Nemačkom 1990. godine, predstavlja u oblasti sukcesije jednu vrstu spajanja, u kojoj je ujedinjena Nemačka sukcesor dve bivše Nemačke, koje su stvorene posle Drugog svetskog rata. Prva svenemačka skupština održana je 2. decembra 1990. godine. Skupština ujedinjene Nemačke broji 656 članova, a sama ujedinjena Nemačka ima 16 saveznih država. Nova Nemačka je direktan sukcesor SR Nemačke, a to proizlazi iz sledećeg: a) Ujedinjena Nemačka je nasledila članstvo u NATO od SR Nemačke; b) Ona je, takođe, nasledila od nje i članstvo u Evropskoj Uniji; c) Zastava i grb su nasledene od SR Nemačke; d) Svi stanovnici imaju državljanstvo SR Nemačke; i e) Monetarni sistem, bio je sistem SR Nemačke. Posle ujedinjenja Nemačke i posle euforije povodom tog trenutka, kod celog nemačkog naroda, pojavili su se mnogi problemi u vezi imovine, bankarskog sistema, međunarodnih ugovora i dr. Bivši SSSR je u DR Nemačkoj imao učešće u privredi, držao je svoje vojne trupe, tj. trupe bivšeg Varšavskog pakta. Sva ta pitanja Nemačka je morala da reši međunarodnim ugovorima, a početkom 1991. godine, počelo se sa industrijskim restrukturiranjem na teritoriji bivše DR Nemačke. Posle konstituisanja SR Nemačke 1949. godine, privatna imovina državljana SR Nemačke je ostala na teritoriji DR Nemačke. To pitanje tada nije bilo regulisano nikakvim sporazumima i ugovorima, pre svega zbog političkih okolnosti. Nakon ujedinjenja dve Nemačke nastala je komplikovana situacija, da se kao pretendenti na vlasništvo jedne iste stvari pojavljuje više vlasnika. Pitanje, koje se ovde postavlja je kome i na koji način priznati svojinu. Zakon o svojinskim odnosima ujedinjenje Nemačke, donet oktobra 1990. godine, rešava ova pitanja.

10) Slučaj SFRJ 1991. i 1992. godine. (čemu ćemo posvetiti posebnu pažnju);

11) Raspad SSSR, razdvajanje Češke i Slovačke i sl.

Iz navedenog vidimo koliko je važno definisati određenu teritorijalnu promenu, definisati novu državu, njen nastanak i njen status u međunarodnoj zajednici. No, da bi, u potpunosti, mogli da odgovorimo na pitanje kada, koje je i tema ovog rada, moramo se upoznati sa pojmovima kontinuiteta i sukcesije.

4. Kontinuitet

Pod međunarodnopravnim kontinuitetom države podrazumevamo pravnu vezu u pravima i obavezama iste države prema drugim subjektima međunarod-

nog prava, pre i posle promena, kao što su ustavne promene, revolucija i drugi društveni potresi.⁸ Takva država ostaje subjekt međunarodnog prava, bez obzira na promene u njenoj unutrašnjoj političkoj strukturi. Ona nastavlja svoj subjektivitet u međunarodnim odnosima i njen položaj se ne menja. Ono što je bitno, jeste da se pitanje kontinuiteta obično postavlja posle nekih prelomnih događaja, zatim, potrebno je da se radi o istoj državi i, na kraju, to pitanje se definiše u produžavanju sa pravima i obavezama, koji su nastali pre tih prelomnih događaja, usled kojih je došlo do promene u državi.

Kad u jednoj državi dođe do smene vlasti, odnosno kada rukovođenje zemljom preuzme nova vlada, njen međunarodni status se potvrđuje priznanjem, a država nastavlja svoje postojanje. U međunarodnoj praksi se i pojavio problem priznavanja novih vlada, što se često uslovljava od strane drugih država, poštovanjem ranije preuzetih međunarodnih obaveza od prethodnih vlada. Naravno, držeći se opštih načela, sigurno je, da nova vlada jedne države može da otkáže važnost ugovora, zatim da odluči da prestane da bude član međunarodnih organizacija ili potpisnik neke međunarodne konvencije. Neka gledišta stoje na principu *pacta sunt servanda*, da su novim vladama na raspolaganju opšta postojeća ugovorna pravila za raskid ugovora, ali da te političke promene, bilo kog obima, ne mogu biti poseban ili jedini razlog za raskid ugovora ili prestanak članstva.⁹ Kod kontinuiteta država, određeni pravni odnos ostaje i dalje važeći pod uslovom da je i subjekt, koga se taj pravni odnos tiče, ostao isti.¹⁰

Sam pravni poredak jedne države je najvažniji, on daje fizionomiju državi i samim tim obeležava njeno razlikovanje od drugih država. Kad nestane pravni poredak, nestaje i država.¹¹ Doktrina međunarodnog prava nema preciznog pravila da odredi, kada postoji nova država, a kada ne. To pitanje je vezano sa pitanjem nastanka i prestanka države. Ono što je bitno reći, to je, da se o kontinuitetu može govoriti samo kad nije nestala država i, suprotno, kad je nestala, ne može biti govora o kontinuitetu. Znači, bez obzira na promene u njenoj unutrašnjoj politici, država i dalje ostaje subjekt međunarodnog prava. Njeni prethodni međunarodni odnosi, zasnovani od ranijih vlada, obavezuju i dalje državu na međunarodnom planu. Ono što kontinuitet, u osnovi, razlikuje od sukcesije, jeste, da kod kontinuiteta i dalje ostaje isti subjekt, a kod sukcesije su subjekti različiti, zbog prenosa prava i obaveza.¹²

Kada govorimo o kontinuitetu i diskontinuitetu novog i starog međunarodnog subjekta, imamo na umu SR Jugoslaviju. Osnovno pitanje, koje se ovde

⁸ Đorđević S., nav. delo, str. 9.

⁹ Đorđević S., *Sukcesija država i svojstvo članice UN*, JRMP 1965., br 2-3, str. 23.

¹⁰ Đorđević S., *Sukcesija država i Haške konvencije MPP*, JRMP 1966., br. 1-3, str. 8.

¹¹ Mitrović M., *Međunarodnopravni kontinuitet i sukcesija država*, Savetnički rad, SMIP, Beograd 1991., str. 5.

¹² Đorđević S., nav. delo, str. 10.

postavlja, jeste da li je SR Jugoslavija novi subjekt, nova država ili ne. Od odgovora na ovo pitanje, do koga možemo doći, jedino pomoću pravila Međunarodnog prava, zavisi i odgovor na pitanje da li SR Jugoslavija zadržava kontinuitet sa SFRJ ili ne.

5. Sukcesija

Pod sukcesijom država podrazumeva se prihvatanje prava i obaveza vezanih za teritoriju neke države od strane druge države, usled promene suvereniteta na toj teritoriji.¹³ Sukcesija se može definisati i kao "ulaženje neke države u pravne odnose druge države, koja nadolazi kao posledica osnivanja vlasti ili proširenja vlasti te države na području, koje je do tada pripadalo drugoj državi".¹⁴ Znači, sukcesija je ustanova vezana za promenu teritorijalnog suvereniteta, preko koje država, koja stiče izvesnu teritoriju, ulazi u većinu pravnih odnosa države, kojoj je ta teritorija ranije pripadala.¹⁵ Promene, koje nastaju u vezi sa sukcesijom država su veoma kompleksne i tiču se prenošenja ili ustupanja vršenja suverenih prava. Imamo dve strane – državu prethodnicu i državu naslednicu, sukcesora. Da li se sukcesija javlja samo u slučajevima u kojima dolazi do promene suvereniteta nad jednom oblašću ili samo, kada jedna država nestaje kao subjekt međunarodnog prava, a nad njenom, sad bivšom, teritorijom se uspostavlja suverenost druge države? Mislim da su ova dva slučaja samo dve strane jednog istog problema, jer osnovno pitanje sukcesije jeste prenošenje prava i obaveza. Prenosenje prava i obaveza sa jedne na drugu državu zovemo pravnom sukcesijom, a mišljenja autora o istoj, kreću se od objašnjenja da ona i ne postoji, preko prihvatanja ustanove delimične pravne sukcesije do prihvatanja u potpunosti.¹⁶ Ono što ne smemo zaboraviti, to je da ne treba izjednačavati sukcesiju sa nasleđivanjem, jer je sukcesija zamena vršenja suvereniteta. Novi nosilac suvereniteta, sukcesor, vrši svoja suverena prava po svom sopstvenom pravu. Drugo je pitanje prava i obaveza, koje spadaju u pravne posledice sukcesije.

Pravila o sukcesiji su, velikim delom, običajne prirode, te nisu kodifikovana, osim za sukcesiju međunarodnih ugovora, s jedne strane, i sukcesiju koja se tiče državne imovine, arhiva i dugova. To su Konvencija UN o sukcesiji država u oblasti ugovora, koja je doneta u Beču 23. avgusta 1978. godine i Konvencija UN o sukcesiji država u pogledu državne imovine, arhiva i dugova, takođe doneta u Beču, 8. aprila 1983. godine. Međutim, te Konvencije nisu stupile na snagu usled malog broja ratifikacija država. Ovakvo stanje može se objasniti time, što su ova pravila sačinjena u funkciji rešavanja problema nastalih usled

¹³ Đorđević S., nav. delo, str. 28.

¹⁴ Andrassy J., nav. delo, str. 217.

¹⁵ Avramov S., Međunarodno javno pravo, Beograd 1973., str. 76.

¹⁶ Bartoš M., Međunarodno javno pravo I knjiga, Beograd 1954., str. 338.

dekolonizacije i one favorizuju nove države, bivše kolonije, a to je i razlog, što su, naročito zapadne, države bile uzdržane po pitanju ratifikacije. Te države su smatrale da Konvencije mogu biti primenjene samo kod bivših kolonija, pa samim tim i nemaju univerzalan karakter. Takođe, i nedovoljnost prakse predstavlja problem za analizu ovog pitanja. Zbog ovakve situacije u kodifikovanju ovih pravila i blokade u primeni navedenih Konvencija, došlo je do različitih shvatanja o statusu SR Jugoslavije (odnosno, kasnije, Državne zajednice Srbija i Crna Gora). Naime, pitanja, koja se moraju rešavati u slučaju sukcesije, nisu samo pitanja vezana za status države. To su pitanja i problemi, koji se pojavljuju u međusobnim odnosima fizičkih i pravnih lica, koja imaju prebivalište, odnosno sedište, na teritorijama različitih republika, nakon sukcesije, novostvorenih država. Ta pitanja se, najčešće, rešavaju, ugovorima zaključenim između novostvorenih država, ali se moraju postaviti određena pravila, u ovoj oblasti, koja će predstavljati polazište za rešavanje ovih problema.

III. SUKCESIJA I MEĐUNARODNI UGOVORI

1. Primena međunarodnih ugovora od strane država sukcesora

Kada su u pitanju međunarodni ugovori, u slučaju SR Jugoslavije, vladao je dvostruki režim. Naime, jedino kada su bili u pitanju međunarodni sporazumi zaključeni pod okriljem Ujedinjenih nacija, smatralo se da je SR Jugoslavija država prethodnica SFRJ, odnosno da ima kontinuitet sa istom. Sa druge strane, kada su u pitanju bili drugi međunarodni ugovori, smatralo se da SR Jugoslavija nije njihova članica, odnosno potpisnica, iako ih je potpisala i ratifikovala SFRJ. To su bile Haške konvencije, zatim međunarodni ugovori zaključeni u okviru Saveta Evrope i sl.¹⁷ Zbog ovakve situacije, postavlja se jedno opšte pitanje, a to je, kakva je sudbina međunarodnih ugovora, koje je država zaključila sa drugim državama i međunarodnim organizacijama u slučaju promene suvereniteta u toj državi ili raspada te države. Činjenica je da u praksi i međunarodnoj doktrini vlada mišljenje da ostaju na snazi ugovori, koji su vezani za pitanje granica, službenosti, režima u tim oblastima, odnosno oni koji su tesno vezani za jednu određenu oblast, ili se prećutno implicira produženje važnosti pojedinih ugovora, bez obzira na njihovu specifičnost i prirodu. Sa druge strane, država sukcesor može, izričitim sporazumom sa ostalim državama i međunarodnim organizacijama, da utvrdi, koji su ugovori na snazi, a koji nisu. Znači, opšte je pravilo da se međunarodni ugovori ranije države ne prenose automatski na novu državu, sem u slučajevima, koji su napred navedeni. Veći problemi nastaju kod bilateralnih ugovora, nego kod multilateralnih sporazuma, kod kojih će ostale strane ugovornice pri-

¹⁷ Stanivuković M., Živković M., nav. delo, str. 83.

hvatiti jednostranu izjavu o prihvatanju ili neprihvatanju, dok će kod bilateralnih, njihovo protezanje na novu državu, zavisiti i od volje druge ugovorne strane.

Inače, ugovorna sposobnost države znači da ona ima pravo i da može da sklopi međunarodni ugovor.¹⁸ Ugovorna sposobnost se vezuje za suverenitet i za međunarodnopravni subjektivitet, odnosno za svojstvo ličnosti Međunarodnog javnog prava.¹⁹ Ugovorna sposobnost države znači i konstitutivni element i kriterijum subjektiviteta.²⁰ Po Konvenciji o ugovornom pravu iz 1969. godine, međunarodni ugovor se definiše kao "međunarodni sporazum zaključen u pismenom obliku između država, koji je regulisan međunarodnim pravom, bilo da je uobičen u jednom jedinstvenom instrumentu ili u dva ili više međusobno povezanih instrumenata, ..."²¹ Sam ugovor stupa na snagu čim su obe ili više stranaka dale svoj pristanak da njime budu vezane. Ali, stranke se mogu dogovarati da ugovor stupa na snagu i drugačije. Kod multilateralnih ugovora često se predviđa da će ugovor stupiti na snagu, pre nego što se sakupi dovoljan broj pristanaka država, koje učestvuju. Pravilo je da se, unapred, određuje broj država, koji je dovoljan za stupanje ugovora na snagu.²²

2. Međunarodni ugovori i složene države

Federalne jedinice, članice složenih država, u većini slučajeva, mogu sklapati neke vrste međunarodnih ugovora, ali pod izvesnim uslovima. Ustav SAD predviđa da države članice mogu sklapati sporazume (agreements) i nagodbe (compacts) sa drugom državom članicom ili sa stranom državom. Ustav Švajcarske predviđa da kantoni mogu zaključivati ugovore sa stranim državama u vezi sa pitanjima javne privrede, graničnog režima i policije. Najveću slobodu svojim članicama, u ovoj oblasti, daju Ustavi SAD i Švajcarske.²³ No, ako analiziramo većinu ustavnih propisa federalnih država, vidimo da postoje i ograničenja u pogledu ugovorne sposobnosti same federalne jedinice. Ta ograničenja možemo podeliti na formalna i materijalna ograničenja. Formalna ograničenja se odnose na postupak zaključenja ugovora, koji federalne jedinice treba da poštuju, a materijalna ograničenja se odnose na slobodu izbora saugovarača i predmeta ugovora. Američki Ustav predviđa odobrenje kao uslov za zaključenje svih sporazuma i nagodbi federalne jedinice, koje se daje u vidu Rezolucije Kongresa ili zakona. Isto tako, nešto slično, predviđa i Ustav Švajcarske za zaključenje sporazuma od

¹⁸ Mc Nair, *The Law of Treaties*, Oxford 1961., str. 35-36.

¹⁹ Kreća, *Ugovorna sposobnost država*, Beograd 1991., str. 6.

²⁰ Kreća, nav. delo, str. 9.

²¹ Kreća, *Ugovorna aktivnost federalnih jedinica u svetlosti Međunarodnog javnog prava*, Kragujevac 1988., str. 261.

²² Andrassy, nav. delo, str. 335.

²³ Kreća, nav. delo, str. 255-256.

strane kantona sa drugim zemljama. Jedno je sigurno, da federalna jedinica nije država u smislu međunarodnog prava i poretka, a ugovori, koje ona zaključi ne mogu da se registruju kod Sekretarijata OUN. Ta ugovorna sposobnost federalnih jedinica jeste posebna vrsta poslovne sposobnosti.

Bivše republike SFRJ mogu upotrebiti neki od napred navedenih instrumenata za prihvatanje ili neprihvatanje svakog pojedinog međunarodnog ugovora, koji je zaključila SFRJ. Činjenica je da se, u slučaju sukcesije SFRJ, moraju primeniti opšta pravila Međunarodnog prava, kada su u pitanju međunarodni ugovori, obzirom da republike – članice SFRJ nisu imale status kao kantoni – članovi Švajcarske, odnosno države – članice SAD.

3. Primena multilateralnih i bilateralnih sporazuma

Kada su u pitanju multilateralni sporazumi, u praksi se primenjuje nekoliko sistema primene, od kojih ćemo spomenuti sistem potpune sukcesije u načelu, sistem delimične sukcesije, kao i sistem odbijanja u celini. Nema automatskog preuzimanja višestranih konvencija na osnovu činjenice da je važnost konvencije proširena ili se primenjivala na toj teritoriji na kojoj je nastala nova država. Važnost ovih konvencija mogla je stupiti samo na osnovu formalne izjave, u tom smislu date od strane nove države, u našem slučaju, države sukcesora.

Što se tiče dvostranih ugovora, praksa je, isto tako, različita. U ugovoru o prenosu, nove države sukcesori su, prilikom sticanja nezavisnosti, preuzimale na sebe one dvostrane sporazume, koje su zaključivale države prethodnice sa trećim državama, a primenjivali su se na teritoriji na kojoj je nastala nova država. Nove države su najčešće primenjivale sistem opcije. Kod nekih ustava novih država, određeno je da će biti preuzeti raniji ugovori, ukoliko nisu nespojivi sa ustavnim odredbama i stečenom nezavisnošću. U jednostranim izjavama prihvataju se svi dvostrani ugovori uz uslov reciprociteta, a da posle proteka određenog roka, njihova važnost prestaje, ako se drugačije ne odluči. Tada se odlučuje o produženju ili izmeni ugovora. Međunarodni ugovori, koji imaju za predmet službenosti, granični režim u odnosu na treće države i sl., prenose se automatski na novu državu. Inače, nema automatskog prenošenja ugovora. Načelo samoopredeljenja se suprotstavlja priznanju pravne pretpostavke o kontinuitetu ugovora. Trebalo bi predvideti neka prelazna rešenja za period kada se nova država nađe u neugovorenom stanju. Prihvaćeno je i mišljenje da nova država ima pravo da notifikuje u svoje ime, i da postane članica višestranog ugovora.

Moramo reći, da kod promene suvereniteta nastupa nesklad u ugovornim odnosima i to posle njegovog zaključenja ili u toku njegovog vršenja. Ustanovu promenjenih okolnosti moramo shvatiti kao objektivno pravilo međunarodnog prava.²⁴ A zatim i kao naknadnu nemogućnost izvršenja ugovora i obaveza, ko-

²⁴ Gould, *An introduction to International Law*, London 1957., str. 78.

je proizlazila iz njega.²⁵ Jedna strana ugovornica ima pravo da se poziva na promenjene okolnosti, a to pravo je identično sa pravom druge strane da odobri reviziju tog ugovora ili okončanje.²⁶ Ako ovlašćena stranka zahteva izmenu ugovora, zbog novonastalih okolnosti, druga može odustati od ugovora, u kom slučaju se smatra, kao da ugovor nije nikad ni bio zaključen, i obrnuto, kad ovlašćena stranka traži raskid ugovora, druga stranka može tražiti da se ugovor održi na snazi, predlažući izmenu odredaba.²⁷

4. Primena međunarodnih ugovora nakon promene suvereniteta u praksi

Nakon Prvog svetskog rata, diplomatska praksa je pokazala da su nove države, proizašle iz teritorijalnih promena kao pobednice rata, da bi postale stranama ugovornicama Haških konvencija, bile dužne da istim ponovo pristupe, mada su one, već bile primenjivane na njihovim teritorijama pre 1919. godine. Estonija, Letonija i Finska (koje su bile deo carske Rusije) pristupile su Haškim konvencijama, iako je Rusija bila potpisnik Konvencije od 27. aprila 1909. godine. Jugoslavija je pristupila 17. juna 1930. godine Konvenciji o građanskom sudskom postupku od 1905. godine, mada je ista bila na snazi pre 1914. godine, skoro na polovini teritorije buduće jugoslovenske zajednice. Znači, sudska praksa je potvrdila stanovište neautomatske sukcesije Haških konvencija MPP u odnosu na nove države.

Haške konvencije MPP donete posle Drugog svetskog rata, predviđaju, takođe, mogućnost proširenja važnosti Konvencija i na druge teritorije, osim teritorija država-metropola (kod kolonijalnih odnosa). Tako su Francuska, Holandija i Velika Britanija proširile primenu nekih od ovih Konvencija i na neke svoje prekomorske teritorije. Ovde možemo da postavimo pitanje dalje važnosti nekih Haških konvencija MPP za pojedine novostvorene države po osnovu ustanove sukcesije država, s obzirom da su one bile u važnosti na njihovim teritorijama pre sticanja nezavisnosti. Francuska je proširila važnost nove Konvencije o građanskom sudskom postupku od 1. marta 1954. godine na alžirske departmane. Velika Britanija je proširila važnost Konvencije o sukobu zakona u oblasti forme testamentarnih raspolažanja od 5. oktobra 1961. godine na Gambiju i Britansku Gijanu. Svojstvo članice Haških konvencija može samo da proistekne iz izričitog pristupanja prihvaćenog od strane ostalih država ugovornica odgovarajuće Konvencije, a ne po osnovu ustanove sukcesija država. Po zvaničnoj listi država ugovornica, pomenute nove države nisu vezane odgovarajućim Haškim konvencijama MPP, koje su se, inače,

²⁵ Nippold, *Der Völkerrechtliche Vertrag*, 1984., str. 120.

²⁶ *Yearbook of International Law*, 1963., str. 89.

²⁷ Perović, *Raskid ugovora zbog promenjenih okolnosti i načelo pravne sigurnosti*, Beograd 1974., nav. delo, str. 203.

primenjivale na njihovoj teritoriji, pre sticanja nezavisnosti. Veliki broj novih država su izjavile da se smatraju vezanim Konvencijama o unifikaciji izvesnih pravila o vazдушnom transportu, potpisanim u Varšavi, 12. oktobra 1929. godine, s obzirom da se ista primenjivala na njihovoj teritoriji pre sticanja nezavisnosti. Tako je i sa Bernskom konvencijom o zaštiti književnih i umetničkih dela, Pariskom konvencijom o industrijskoj svojini, Briselskom konvencijom iz pomorskog prava i drugim.

Zaključimo, ugovori, koje je zaključila država prethodnica, ne bi mogli biti primenjivani u odnosima između države naslednice i trećih država, jer bi to bilo suprotno Bečkoj konvenciji o ugovornom pravu, a niti je to potvrđeno u praksi. Nema automatskog prenošenja ugovora. Znači, praksa potvrđuje da je za prihvatanje prava i obaveza, koje proizlaze iz ranije zaključenih ugovora, potrebno, u načelu, saglasnost novih država, kao i trećih država, potpisnica, ukoliko su za to zainteresovane. Pozitivno je zaključivati bilateralne ugovore u slučaju promene suvereniteta, ali oni moraju da budu u skladu sa višestranim konvencijama. Treba napomenuti, da dvostrani ugovori, koje je zaključila država prethodnica sa trećom državom, a kojima hoće da pristupi nova država, nisu, tj. ne postaju višestrani ugovori, jer se ovde zaključuju novi dvostrani ugovori. To znači, da ako država prethodnica propadne, država sukcesor može zaključiti ugovor iste vrste sa stranom državom ili da produži važenje traog ugovora. Isto tako, ako se radi o drugačijoj vrsti sukcesije, odnosno ukoliko država prethodnica ne propadne, država sukcesor, takođe, može da sa stranom državom zaključi ugovor iste vrste, kakav je zaključila i država prethodnica. Sve to zavisi od niza okolnosti, odnosno da li su novostvorene države sukcesori države prethodnice, ukoliko je propala, zatim, koliko ima sukcesora, kakav je odnos između sukcesora, kakva je priroda ugovora i tsl.

IV. ZAKLJUČAK

Diskontinuitet državne zajednice Srbija i Crna Gora sa SFRJ

Možemo zaključiti, na osnovu svega navedenog, a delimično i na osnovu opštih pravila Međunarodnog prava o kontinuitetu i sukcesiji, da je Državna zajednica Srbija i Crna Gora – država sukcesor u odnosu na SFRJ. Isto tako, SR Jugoslavija je bila država sukcesor u odnosu na SFRJ, sve do konstituisanja Državne zajednice Srbija i Crna Gora. No, situacija u bivšoj Jugoslaviji, koja je izazvana poznatim događajima, tj. početkom rata i raspadom zemlje na prostorima bivše SFRJ, nameće nekoliko pitanja. Ta pitanja se nameću i zbog različitog tumačenja statusa SR Jugoslavije, odnosno Državne zajednice Srbija i Crna Gora. Osnovno pitanje je pitanje međunarodnopravnog kontinuiteta, iz kojeg možemo izvesti i ostala pitanja. Teorija tzv. "razdruživanja", koja je kao pojam, sve do početka rata, bila odomaćena kod jugoslovenskih naroda, nije poznata u međunarodnom pravu. Obzirom da su novostvorene države, koje su se ocepile i proglasile nezavisnim, međunarodno priznate, pokazalo se da su one u boljem

položaju od SR Jugoslavije, kao države prethodnice, što je, tada, bilo preovlađujuće shvatanje o statusu te države.

Pitanje međunarodnog kontinuiteta Državne zajednice Srbija i Crna Gora, još uvek, predstavlja veliki problem, bez obzira što je pomenutim Sporazumom o pitanjima sukcesije definisan status svih bivših republika SFRJ, kao država sukcesora. Po našem mišljenju, a i po rezultatima, koje je dala dosadašnja praksa, baveći se ovim pitanjima, Državna zajednica Srbija i Crna Gora je država sukcesor u odnosu na SFRJ. Međutim, postavlja se pitanje, zbog čega je u vreme postojanja SR Jugoslavije, bilo vladajuće tumačenje da ta država ima položaj države prethodnice u odnosu na SFRJ. Po jednom shvatanju, koje je imalo dosta pristalica, polazi se od pretpostavke da jedna država ne nestaje u celini, već da međunarodnopravni subjektivitet gubi samo na delu teritorije, koji se otcepljuje. Na tom otcepljenom delu teritorije prestaju da primenjuju ugovori, koje je preuzeo raniji nosilac suvereniteta. SR Jugoslavija je, po navedenom shvatanju, država prethodnica u odnosu na SFRJ i zbog drugih elemenata državnosti (koji su preuzeti od bivše SFRJ), o kojima je bilo reči kod ujedinjenja Nemačke.

Sporazum o pitanjima sukcesije je definisao i polazišta za rešavanje pitanja dugova i imovine bivših republika SFRJ. Taj Sporazum je utvrđivanjem procenata odredio iznos duga, za svaku bivšu republiku posebno. Postavlja se pitanje, koji su instrumenti, odnosno načini, stajali na raspolaganju tvorcima tog Sporazuma, kada su bili u pitanju dugovi. Ovaj problem je mogao biti rešen na dva načina. Po jednom, dugovi bi se automatski preneli na državu sukcesora. A po drugom načinu, ne postoji obaveza prenosa, tj. preuzimanja državnih dugova od strane sukcesora, tako da su one slobodne da to pitanje urede posebnim međunarodnim ugovorom, na osnovu svog suverenog prava odlučivanja. Što se tiče pitanja imovine, pitanja privatnopravnih ugovora i ostalih pitanja, ona su stvar unutrašnjeg prava tih država. Što se tiče pitanja državljanstva i pitanja stečenih prava za građane drugih nacionalnosti, koji žive u drugim republikama, a imaju neko pravo u odnosnoj državi, to je stvar, takođe, pitanje, koje rešava unutrašnje zakonodavstvo tih republika. Zatim, kada je u pitanju imovina tzv. "stranača", državljana bivših republika SFRJ, koji su strani državljani postali proglašenjem novih država, ta imovina mora biti regulisana, isto tako, unutrašnjim zakonodavstvom tih republika. Međutim, u praksi bivših republika SFRJ, imali smo slučajeve da je ta imovina predstavljala objekt pojedinih ograničavanja, diskriminacija i sl.

Odnosi između Državne zajednice Srbija i Crna Gora i ostalih država, bivših republika SFRJ, moraju biti rešeni ne samo putem već zaključenog, Sporazuma o pitanjima sukcesije, već i sklapanjem više ugovora, kojima bi se rešavali pojedini problemi. Jedan od tih ugovora trebao bi da se odnosi i na sudsko ili arbitražno rešavanje eventualnih sporova, pre svega, zbog samih građana, zbog prava pojedinaca. Sve to bi bilo korisno i za kasnije slične slučajeve u oblasti sukcesije. Naravno, to bi doprinelo i definisanju pravila, koja bi se pri-

menjivala u drugim slučajevima sukcesije. Time bi se izbeglo različito tumačenje i shvatanje statusa pojedinih novostvorenih država.

Državna zajednica Srbija i Crna Gora, koja je stvorena na teritoriji SR Jugoslavije, a čije trajanje nećemo analizirati, ima isti status, koji je imala i SR Jugoslavija. Ono što se nameće neophodnim, jeste detaljna analiza i jednog i drugog stanovišta: a) stanovišta da je napred pomenuta zemlja država prethodnica; i b) stanovišta da je ista država sukcesor, bez obzira što je navedenim Sporazumom, već, određen položaj Državne zajednice Srbija i Crna Gora. Ta analiza bi, osim razloga za prihvatanje određenog stanovišta, morala sadržavati i analizu posledica prihvatanja jednog ili drugog shvatanja.

Vladimir Čolović, Ph.D.

Assistant Professor

University of East Sarajevo

Faculty of Law East Sarajevo

THE STATE UNION OF SERBIA AND MONTENEGRO – THE STATE SUCCESSOR OF THE SFR YUGOSLAVIA

Summary

The State Union of Serbia and Montenegro has a status of the state successor of the former SFR Yugoslavia. That status of the state successor have all former republics, now new states in the territory of the former SFR Yugoslavia (SFRY). In 2001., in Vienna, all former republics of the SFRY and the State Union of Serbia and Montenegro have signed Agreement of the questions of the succession. That Agreement defines that all former republics of the SFRY, including the State Union of Serbia and Montenegro, have a status of the state successor of the former SFR Yugoslavia. Also, the basic rules of International Law, the rules of the continuity and the succession confirm that position. But, ten years after the constitution of the FR Yugoslavia, the majority opinion was that the FR Yugoslavia has a status of the state preceder of the former SFRY. Also, FR Yugoslavia has continuity with the former SFRY, by above-mentioned opinion. But, the reports of the international commissions and the practice confirmed the opinion and the position that the all former republics of the SFRY (including FR Yugoslavia – State Union of Serbia and Montenegro) has a status of the state sucesor. In this topic we haven't precision rules.